

THEATER TIERET

LESMAF

ER IS EENS

...

2DE EN 3DE GRAAD LAGER

Beste leerkracht,

In deze lesmap vind je heel wat materiaal rond Theater Tieret en de voorstelling 'Er is eens...':

Goed om weten vooraf ...

*Op zich is het niet nodig om deze voorstelling op voorhand te bespreken in klasverband. We houden ervan ons publiek (aangenaam) te **verrassen**. **Wel is het mogelijk en vooral zinvol met jongere leerlingen (2de graad lager onderwijs) de thematiek en het concept even toe te lichten. Ook het inleidend tekstje mag/kan gerust meegegeven worden op voorhand.** De oefeningen vooraf zijn in deze bundel dan ook bewust algemeen gehouden. Pas in de oefeningen die bij 'NAVERWERKING' staan wordt er over de voorstelling zelf gesproken.

*Theater Tieret brengt **figurentheater** in een mix van live-acteurs en poppen; voor vele leerlingen is dit misschien een nieuw gegeven. Hen er even op voorhand over vertellen, maakt het ongetwijfeld makkelijker ...

*Voor leerlingen die nog niet vaak naar theater gingen, is het ongetwijfeld nuttig nog even de vaste '**theatercodes**' te overlopen: kijken, luisteren en genieten. Net zoals jij, in de klas, hebben wij graag een publiek dat 'open' staat voor iets nieuws, met respect om naar iemand te luisteren. Dit is niet altijd evident in tijden waarin kinderen opgroeien met shows waar vaak net gevraagd wordt om luid deel te nemen aan de voorstelling.

*Theater Tieret brengt theater, met vaak 'gelaagde' teksten, d.w.z. dat jongere leerlingen tekstueel misschien niet alles vatten, maar door de context zijn ze ongetwijfeld toch in staat het verhaal steeds te volgen. Jonge kinderen halen, zo ondervonden we, immers vaak veel meer uit het visuele aspect van een voorstelling dan volwassenen.

Hopelijk beleven jullie, samen met de leerlingen, veel plezier aan de voorstelling én de verschillende activiteiten en laten ze jullie nog lang van 'Er is eens..' nagenieten. Heb je verder nog vragen, suggesties of wil je meer over Theater Tieret te weten komen, dan kan je steeds terecht op:

www.tieret.be of op info@tieret.be

We zouden het erg leuk vinden om nadien, wanneer jullie de voorstelling met de leerlingen verwerkt hebben, enkele reacties te horen. Stuur ze ons gerust per mail door! Alvast heel erg bedankt en geniet ervan!!

TIERET – Wie zijn we

Theater Tieret werd in 2002 opgericht, maar groeide in korte tijd uit tot één van de revelaties in het Vlaamse figurentheaterlandschap.

Tieret heeft van bij de oprichting resoluut gekozen voor **figurentheater** in een mengvorm van acteurs, poppen/figuren/objecten en vaak live muziek. Deze mengvorm levert een boeiend spanningsveld op, waarbij de verschillende actoren elk door hun eigenheid een meerwaarde geven aan het conceptueel eindpunt.

Tieret experimenteert vooral graag met de eigenheid van poppen; we tasten nog voortdurend de grenzen af van wat al dan niet kan ontstaan aan chemie tussen mens en stof of latex, tussen acteur en pop. Nog steeds verbazen we onszelf én ons publiek over de kracht van een figuur, de kracht van de 'ver-beelding'.

Wat je ziet als je de ogen sluit, bestaat echt ... een ogenblik lang.

HET VERHAAL

Twee personages ontmoeten elkaar. Ze zijn burens geworden. Een Hij en een Zij. Ze zijn heel verschillend. De één is luid, de ander stil. De één verzamelt, de ander zoekt.

Wanneer Zij vraagt of Hij haar een verhaal wil vertellen, gaan ze samen op zoek naar een goed verhaal: maar verhalen zoek je niet, die komen vanzelf. Samen spelen ze met woorden en gebeurtenissen, tot er een verhaal ontstaat. Over een Hij en een Zij. En dat verhaal doet hen misschien wel iets heel bijzonders ontdekken!

Met veel muziek en verbeelding speelt er in *Er is eens* dus niet zomaar een verhaaltje, maar laat het kinderen toe op ontdekkingsstocht te gaan en samen met de spelers een verhaal te zien ontstaan. Doormiddel van heel simpele voorwerpen gaan de spelers samen op zoek naar de magie van een alledaagse ontmoeting – en alles wat die in je naar boven kan halen...

spel: Tine Roggeman en Bart Vander Heijden / tekst en regie: Joost Van den Branden

ENKELE VRAAGJES VOOR JE GAAT KIJKEN

- Vanaf wanneer is iets dat je vertelt een verhaal? Wat maakt het anders dan iets dat je hebt meegemaakt?
- Is een verhaal altijd gefantaseerd of kan het ook echt gebeurd zijn?
- Wanneer is een verhaal een sprookje?
- Moet een verhaal in een boek staan opgeschreven?
- Kan je ook een verhaal zonder woorden vertellen? Hoe doe je dat?

ZELF SPELEN MET VERHALEN

★ Speel **De drie Wijzen**. Een leerling vertelt drie zelfverzonnen verhaaltjes. Eén daarvan moet zich baseren op iets dat de leerling echt heeft meegemaakt (bijvoorbeeld: ik heb eens de burgemeester ontmoet!) Aan de klas om te raden welk verhaal ‘echt’ is en wat gewoon heel goed verzonnen is.

Hoe komt het dat je weet (of niet weet) wat echt is gebeurd? Hoe begin je een verhaal te vertellen als je dat voor een groep doet? Doe je dat anders dan tegen je mama of papa? Gebruik je dan je lichaam of is alleen je stem genoeg?

★ Maak een **woordslang**. Je kent dit spelletje vast wel. Met deze variatie kan je ook zinnen maken! Als de eerste leerling een zelfstandig naamwoord zegt, zegt de volgende een werkwoord, enzovoort. Neem als leerkracht de taak om leerlingen te gidsen en altijd te zeggen wat voor type woord ze nodig hebben. Laat ook de ruimte aan de leerlingen zodat ze het eerste woord dat in hen opkomt zeggen, en niet het gevoel hebben dat ze heel erg moeten nadenken. *Ontstaan er zinnetjes? Zijn die zinnetjes ook verhaaltjes? Wat heb je dan nodig? Kan elke zin een verhaaltje zijn? Hoeveel zinnen heb je nodig om een verhaal te maken?*

* **Ernest Hemingway**, een bekende schrijver uit Engeland, zou ooit zelfs een éénzinverhaal hebben geschreven: **“For sale: Baby Shoes, never worn.”** (vertaling: “Te koop: babyschoentjes, nooit gedragen.”)

Waarom denk je dat dit een verhaal kan zijn, ook al is het maar één zin? Hoeveel zinnen heb je nodig om een verhaal te vertellen? Kan je een verhaal van tien zinnen maken gebaseerd op de zin van Hemingway? Zeggen weinig woorden soms meer dan een heel boek, of juist omgekeerd? Wat vind jij het leukst: dat je heel goed weet wat er gebeurt in een verhaal of dat je zelf nog veel kan invullen?

✦ Met een **kaartspel** kan je ook je fantasie de vrije loop laten! Personages genoeg!

Laat enkele leerlingen een kaart trekken. Gebruik de kaarten met figuren (dus de boeren, dames en heren van elk icoontje). Plaats de leerlingen in een kring. Eén leerling begint en legt zijn kaartje op tafel. Hij of zij verzint ook een handeling, bijv. 'harten dame kamt haar haren'. Volg de kring: elke leerling kan nu om beurten iets toevoegen. Ze kunnen daarvoor hun kaart gebruiken en een nieuw personage introduceren ('plots kwam de boer binnen met een mand vol appels') of verder spelen met de personages die er al liggen. je het weet heb je een verhaal verzonnen met de hele klas!

Extra tip: schrijf alle stappen op zodat je na dit spelletje kan terugkijken op wat je net samen hebt gecreëerd!

OVER VERHALEN

Al zolang als er mensen rondlopen op de wereld, bestaan verhalen. Mensen vertellen elkaar verhalen om verschillende redenen, en er bestaan dan ook verschillende manieren om een verhaal te vertellen. Je kan je verhaal in een film steken, je kan er een strip van maken, een boek schrijven, of theater spelen... maar je kan ook je verhaal gewoon zomaar door vertellen; zo is dat vroeger altijd met **spreekjes** gebeurd.

Jij kent nu vast sprookjes dankzij tekenfilms of een groot oud sprookjesboek, maar vroeger vertelden de mensen elkaar sprookjes luidop, zonder boek. Daardoor verschilden ze soms ook wanneer ze werden doorgegeven. Groepjes gingen rond een groot kampvuur zitten of samen aan de haard, en luisterden allemaal naar het verhaal dat werd verteld door een oude man of vrouw.

TYPE'TJES EN ER WAS EENS

Omdat de mensen die verhalen niet opschreven of er geen film van konden maken, moesten ze die goed kunnen **onthouden**. Iedereen die mee rond het kampvuur zat, kon na die avond zelf het verhaal door vertellen aan anderen.

Om verhalen goed te kunnen onthouden en ze zo te vertellen zonder boek, moet je natuurlijk wat geheugensteuntjes hebben: wat zijn dingen die vaak terugkomen in een sprookje? Een prins, een prinses, een draak, een heks? Die **type'tjes** zijn voor de verteller gemakkelijk te onthouden, gemakkelijker dan wanneer je telkens een volledig nieuwe figuur bedenkt. Want je publiek weet meteen wie je bedoelt wanneer je ze vernoemt. *Hoe ziet een heks eruit? Hoe ziet een prinses eruit? Als een prins en een prinses samen in een verhaal komen, waarover zal dat verhaal dan gaan?*

En met die type'tjes kan je bovendien eindeloos veel nieuwe verhalen blijven verzinnen.

Maar wat de verteller ook altijd helpt, is dat er een gemakkelijke **structuur** is om het verhaal mee te vertellen. Een structuur betekent dat je een bepaalde vaste volgorde gebruikt of bepaalde zinnetjes gebruikt om je weg niet kwijt te raken in het verhaal. Zo begint een sprookje met 'er was eens' en eindigt het met 'en ze leefden nog lang en gelukkig'. Een goed sprookje begint dus met iemand die een probleem heeft, maar op het einde is dat probleem helemaal opgelost! Het verhaaltje zelf gaat dan over hoe je dat probleem oplost

Ken jij nog zinnnetjes die steeds terugkeren in je favoriete verhalen?

Welke personages hoor je niet vaak in hetzelfde verhaal?

Heb je ook al eens een sprookje gehoord dat droevig afliep?

Waarom vertellen mensen verhalen? Omdat het leuk is? Omdat ze eigenlijk iets anders willen vertellen? Om over iets te kunnen praten dat ze anders niet goed durven bovenhalen?

Wat vind jij spannende verhalen?

Heb je al eens zelf een verhaal verzonnen? Hoe ben je daaraan begonnen?

NAVERWERKING

Enkele vraagjes die kunnen helpen bij het nabespreken van de voorstelling:

1. Hij en Zij maken samen een sprookje. Waarom doen ze dat, denk je? Gaan ze daarna anders met elkaar om?
2. Hij en Zij zijn heel anders als ze spreken. Waarin verschillen ze vooral het meeste? Waarin zijn ze hetzelfde? Kiezen ze ook een andere manier om hun verhaal te vertellen?
3. Wat gebruiken ze allemaal om hun verhaal te vertellen/te spelen?
4. Is het verhaal dat ze vertellen helemaal fantasie, of soms ook een beetje echt? Ken je nog dat soort verhalen?
5. Gebruiken Hij en Zij ook typische sprookjestypes of spelen ze vooral zichzelf?
6. Hij verzamelt bureauspullen en maakt daar zijn popje van. Hoe doet hij dat?
7. In sprookjes komen vaak dezelfde figuurtjes en dezelfde verhaaltjes voor – een prinses die moet worden gered enz. Zag je ook zo'n figuurtjes in de voorstelling? Deden ze soms net iets dat je niet verwachtte?

DE POP

In de voorstelling is Hij een verzamelaar. Van kaartjes, brieven, papier,... En zijn figuurtje in het sprookje is dan ook een pop gemaakt van: papier! Zijn hoofdje is een propje, samengehouden door papiertape, en zijn lijfje is een stuk papier.

Wat heel bijzonder is aan dat poppetje, is dat zijn hoofd en zijn lichaampje niet aan elkaar hangen, zoals bijvoorbeeld bij een handpop. Zo kunnen Hij en Zij mooi samenspelen: wie houdt er het lichaampje vast, en wie het hoofdje? Doordat hij geen echt gezichtje heeft kan je met het popje ook naar hartenlust fantaseren; hoe stelde jij je de jongen uit het verhaaltje voor? Het is best spannend wanneer je je fantasie zo kan laten lopen, niet?!

Hoe tonen ze dat het popje praat?

Hoe tonen ze dat het popje zucht of geeuwt? Gebruiken ze daarvoor alleen het hoofdje?

Hoe zorgen ze dat ze met z'n tweeën altijd mooi tezamen spelen?

Maak zelf een papierpopje!

In *Er is eens...* wordt met héél veel verbeelding een **heel bijzonder, maar simpel popje** gemaakt. Dat kan jij vast ook!

WAT HEB JE NODIG?

- Bruin kaftpapier
- Gele papiertape
- Stiften en verf (optioneel)

Knip een grote, lange rechthoek uit.

Maak aan beide kanten een knipje, ongeveer 5 centimeter van de rand.

Trek je knipje door tot $\frac{3}{4}$ van je rechthoek, zodat je twee strookjes hebt. Dit wordt je lijfje.

Neem wat papiertape en wikkel die op drie verschillende punten verdeeld over de strookjes. Zo heb je armpjes met schouders, elleboogjes en polsen.

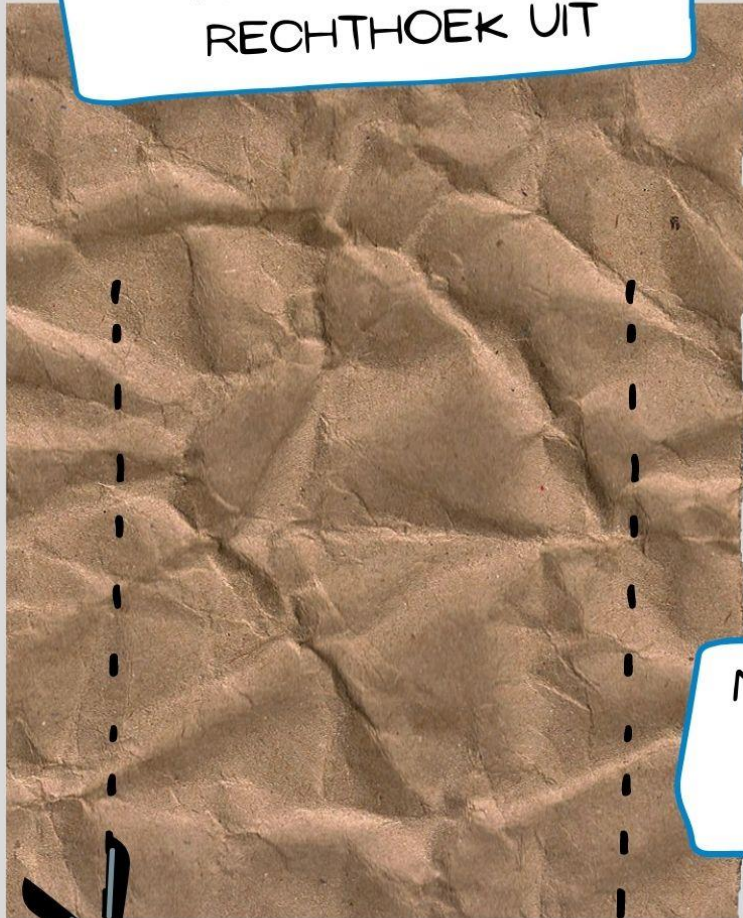
Nu heb je nog een hoofdje nodig. Knip een groot vierkant uit.

Frommel het op tot het een bolletje vormt. Probeer hierbij één gladde zijde te hebben.

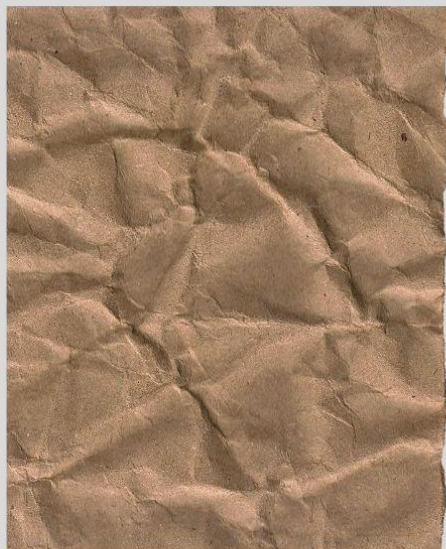
Voor wat extra structuur kan je met de papiertape de niet-gladde zijde plakken, zodat alles netjes bij elkaar blijft.

Nu heb je een ventje met lijf en hoofd! Krijgt hij een gezichtje? Gebruik dan stiften om oogjes en een mond te tekenen. Wil je hem een streepjestrui geven? Schilder met rode verf horizontale strepen over je lijfje heen.

KNIP EEN GROTE
RECHTHOEK UIT

MAAK LINKS EN RECHTS, OP
5 CM VAN DE RAND, EEN
KNIPJE TOT BOVEN

VOOR MEER STRUCTUUR KAN JE DE
ACHTERKANT PLAKKEN MET
PAPIERTAPE

MAAK VAN EEN
TWEEDE RECHTHOEK
EEN PROPJE

VERSTEVIG DE TWEE REEPJES
LANGS JE RECHTHOEK MET
PAPIERTAPE

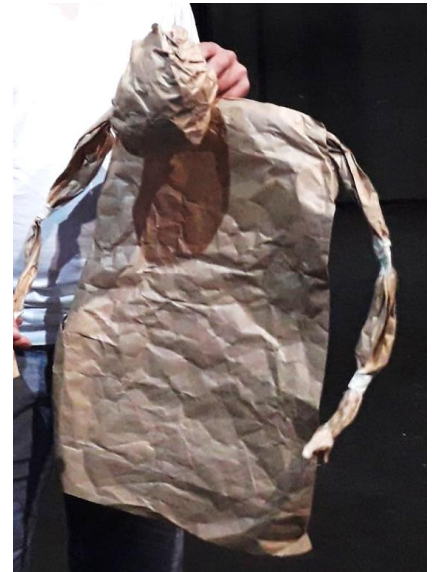
MAAK EEN SCHOUDER, EEN
ELLEBOOGJE EN EEN POLS!

NU HEB JE EEN HOOFDJE EN EEN
LIJFJE - KLEUR JIJ HET IN OF LAAT
JE HET VOL VERBEELDING BRUIN?

WAT JE OOK DOET: SPELEN
MAAR!! WELK VERHAAL WIL JIJ
VERTELLEN?

Een popje zoals dit kan je eigenlijk altijd maken – het is een soort noodgevallepopje. Waarvoor zou jij hem gebruiken? Misschien is het een popje dat je snel kan tevoorschijn toveren wanneer iemand een beetje verdrietig is, als je iemand wil opvrolijken? Kleur je hem in of laat je hem bruin? Wat is er zo speciaal aan een popje dat niet is ingekleurd?

AAN DE SLAG!

Nu we ons eigen popje hebben geknutseld, kunnen we ook uitproberen hoe het is om met zo'n popje een verhaal te spelen.

*Hoe laat je hem wandelen?
Hoe kan je hem laten dansen?
Hoe zorg je ervoor dat hij er droevig uitziet, of net heel blij?
Je popje heeft geen vingertjes, maar kan je hem laten wijzen?*

✦ Doorgeefsprookje

Ga met de hele klas in een kring staan en houd je popje vast. We gaan samen een verhaaltje maken. Zin per zin. Eén iemand begint en zegt een zin – je mag kiezen welke, maar je moet beginnen met '**er was eens**'. Gebruik je popje om je zin uit te beelden. Bijvoorbeeld: 'Er was eens een oude tovenaar' terwijl je popje met gebogen hoofd heel traag zijn armpje in de lucht steekt en een toverspreuk uitspreekt.

Ga zo de hele kring rond. Iedereen bouwt met zijn zin verder op de vorige. Zo komt er een echt verhaal tot stand! Probeer ook zoveel mogelijk je popje te gebruiken om mee sfeer te maken. Een extra uitdaging: **degene bij wie de kring eindigt moet zijn zin eindigen met 'En ze leefden nog lang en gelukkig'.**

Variaties

- Iemand die halverwege de kring staat moet het woord 'heks' gebruiken
- Om de drie zinnen moet het popje beginnen dansen
- Het woord 'schaar' moet worden gezegd
- Als iemand een heel vrolijke zin heeft gezegd, moet de volgende altijd heel droevig, enz.

✦ Spiegeltje aan de wand

Ga per twee staan. Je hebt vast wel eens een vriendje of vriendinnetje nagedaan voor de grap. Kan je dat met je popje ook?

Neem allebei je popje, en beslis wie begint. Die mag kiezen wat je doet. Begin wanneer je popje 's morgens wakker wordt. Wat doet hij? Kamt hij zijn haren? Je tegenspeler doet met zijn of haar popje alles exact na zoals jij het doet. **Je spiegelt!**

Is het altijd duidelijk wat het popje doet? Vraag je je soms af hoe je iets uitbeeldt?

✦ **Woorden met een sch**

Hij verzamelt van alles – zelfs woorden! Eén van zijn moeilijkste verzamelingen is misschien wel die van woorden met een sch. Hoeveel kunnen jullie er bedenken? Ga de klas maar rond! Schrijf alles wat je kan bedenken maar heel groot op het bord.

Misschien kan je, als je er een paar hebt verzameld, eens proberen om daar een verhaal mee te vertellen? Kies 4 woorden met een sch die zéker in jullie verhaal moeten terechtkomen en fantaseer erop los. Is je verhaaltje klaar? Denk dan eens na: zouden jullie dit kunnen opschrijven of spelen? Of is het gewoon wel grappig om eens door te vertellen?